

Forensic studies, despite a large number of diverse in time and multilevel publications concerning the scientific validity and tactical and forensic necessity of their use in criminal proceedings, are still far from their actual practical application.

In fact, graphology (not a part of the handwriting expertise) as a kind of technical and forensic research may take its niche in the means of labor law enforcement officers, provided that in addition to the above, its procedural status and the regulated tactics of engaging an expert and conducting relevant forensic research. To fulfill these conditions, it is necessary to identify the main elements that represent graphology as a scientific discipline, the use of which is possible in the criminal proceedings. In other words, one should refer to such so-called methodological concepts as subject, object, task, methods, subjects of expert-graphological research, etc.

УДК 343.98

**А. Л. Ованнісян**  
заступник завідувача відділу, кандидат філологічних наук

**Є. В. Тимко**  
завідувач відділу

*Київський науково-дослідний інститут судових експертиз  
Міністерства юстиції України*

## **ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛІНГВІСТИЧНИХ ПІДВИДІВ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ**

*Стаття присвячена розгляду комплексу питань, що пов'язані з перспективами розвитку лінгвістичних підвидів судової експертизи, а саме:*

- створенням третього підвиду – семантико-текстуального аналізу;*
- розробкою критеріїв оцінки результатів дослідження голосу та усного мовлення фізичними та лінгвістичними методами;*
- налагодженням співпраці з академічними та освітніми установами з метою обміну науковою інформацією;*
- налагодженням співпраці з колегами з інших відомчих установ;*
- підготовкою нових спеціалістів;*
- налагодженням співпраці з відповідним підрозділом ENFSI.*

**Ключові слова:** *судова експертиза, лінгвістичне дослідження усного мовлення, лінгвістичне дослідження писемного мовлення, семантико-текстуальний аналіз, лінгвістичні та фізичні методи дослідження голосу та мовлення.*

---

---

Еволюція будь якого знання пов'язана з подоланням проблем, що виникають з об'єктивних причин. Вони обумовлені необхідністю

відмови від застарілих методів та підходів роботи та конкретизацією нових можливостей розвитку.

Ця стаття присвячена розгляду перспектив розвитку лінгвістичних підвидів судової експертизи, які наразі представлені в переліку видів судових експертів та експертних спеціальностей двома підвидами: 7.3 Лінгвістичне дослідження усного мовлення (підвид експертизи відеозвукозапису) і 1.2 Лінгвістичне дослідження писемного мовлення (підвид експертизи почеркознавства).

Велика актуальність цієї теми пов'язана з тими серйозними проблемами, які наразі виникли на шляху їх розвитку і гальмують його. Їх вирішення дозволить чітко визначити предмет, об'єкт лінгвістичного дослідження кожного з зазначених підвидів, їх місце у серед інших видів судової експертизи, визначити основні методологічні та методичні зміни, необхідні для їх подальшого, більш ефективного функціонування в галузі судочинства.

Так, певні проблеми пов'язані з існуванням формальних підходів до визначення предмету дослідження в межах цих спеціальностей.

Предметом дослідження за спеціальністю 7.3 Лінгвістичне дослідження усного мовлення є мовленнєві особливості певної особи, форма її висловлювання, особливості комунікативної ситуації, в якій реалізувалося мовлення і які проявлялися в ньому в вигляді лінгвістичних та інших мовленнєвих ознак.

При проведенні лінгвістичного дослідження усного мовлення традиційно вирішуються такі питання та завдання:

– чи промовлені гр. Н. слова та висловлювання, що зафіксовані в відео- або звукозапису досліджуваної розмови і позначені в наданому протоколі огляду символом «Ч1»?

– чи однією й тією ж особою промовлені слова та висловлювання, що зафіксовані в відео- або звукозапису досліджуваних розмов № 1 і № 2 і позначені в наданому протоколі огляду символом «Ч1»?

– мовлення скількох осіб зафіксовано в відео- або звукозапису досліджуваної розмови?

– чи є мовлення досліджуваної особи спонтанним, підготовленим (завченим) чи спонтанним непідготовленим?

– чи є в мовленні досліджуваної особи ознаки читання тексту?

– чи є в мовленні досліджуваної особи ознаки імітації мовленнєвих навичок іншої людини або спотворення своїх?

– чи є в мовленні досліджуваної особи ознаки мовлення нерідною мовою?

– чи є в мовленні особи лінгвістичні ознаки, що характеризують соціально-біографічні риси її особистості?

– провести текстове відтворення змісту досліджуваної розмови або її фрагменту.

– чи відповідає зміст відео-, аудіозапису досліджуваної розмови, що зафіксована на (назва носія звукової інформації, а також сторона, файл тощо), його текстовому відтворенню, наведеному в протоколі огляду ? Якщо не відповідає, то провести його текстове відтворення.

Що стосується спеціальності 1.2 Лінгвістичне дослідження писемного мовлення, в її межах, по суті, проводяться експертизи у двох лінгвістичних напрямках: традиційна, авторознавча та семантико-текстуальний аналіз писемного та усного мовлення.

Предметом авторознавчої експертизи є мовні особливості автора тексту з метою його ототожнення (ідентифікації), а також інформація про умови, особливості складання тексту, факти викривлення ознак писемного мовлення, місце формування мовленнєвих навичок, рідну мову, освіту автора документа тощо.

Під час проведення авторознавчих досліджень вирішуються ідентифікаційні завдання (щодо ототожнення особи автора тексту), а також діагностичні завдання (щодо умов, особливостей складання тексту, факту викривлення ознак писемного мовлення, місця формування мовленнєвих навичок, рідної мови, освіти автора документа тощо).

При проведенні авторознавчої експертизи традиційно вирішуються такі питання:

- чи є певна особа автором наданого на дослідження тексту?
- чи є певна особа автором декількох різних текстів?
- чи є автор та виконавець тексту однією або різними особами?
- чи даний текст складений кількома авторами?
- які риси соціально-біографічного портрета автора можна встановити за даним текстом?
- якою є основна мова спілкування певної особи – автора даного тексту?
- яким є місце формування мовленнєвих навичок (рідна мова) певної особи – автора даного тексту?
- чи спостерігаються в тексті ознаки, які свідчать про складання тексту автором під впливом будь-яких збиваючих факторів?
- чи складено текст документа особою самостійно або під диктування чи його виконано шляхом переписування?
- чи складений текст документа зі свідомим перекручуванням ознак писемного мовлення?

У межах авторознавчої експертизи можуть вирішуватися також інші питання.

Предметом дослідження під час проведення семантико-текстуального аналізу є зміст мовлення – писемного та усного, а саме: зміст понять, лексичного значення слів або словосполучень, використаних в тих або інших текстах, їх стилістична забарвленість,

сміслові навантаження, характер інформації, що міститься в текстах (чи може така інформація розглядатися як образлива, чи містить вона загрозу конкретній особі (особам) тощо), тобто вирішення питань мовленнєвого характеру, не пов'язаних із встановленням фактичних даних про автора (мовця), про його мовленнєву особистість.

При проведенні семантико-текстуального аналізу вирішуються такі питання:

– які значення мають певні слова, словосполучення, фрази, зафіксовані в досліджуваному тексті або в мовленні?

– яке значення має певний термін?

– чи містяться у тексті (мовленні) висловлювання, виражені у формі закликів до певних дій (вказати, яких саме)? Якщо так, то чи є ці заклики публічними (або який характер та форму мають ці заклики)?

– чи є ознаки підтекстового (або двоякого) тлумачення слів та висловлювань в усному мовленні досліджуваної особи?

– чи міститься в тексті інформація позитивного або негативного характеру щодо певної особи, установи, підприємства тощо та її діяльності?

– чи містить даний текст (мовлення) висловлювання, який носить нетактовний, принизливий характер, принижує честь, гідність певної особи, ділову репутацію певної організації, установи тощо?

– чи відповідає текст за своїми побудовою, змістом, стилістичним оформленням, стандартам офіційно-ділового листування?

– чи відповідає текст за своїми побудовою, змістом, стилістичним оформленням, стандартам складання певних нормативно-правових актів?

– чи спостерігаються в даному тексті запозичення з іншого конкретного тексту?

– чи використані в даному тексті фрагменти іншого конкретного тексту?

– чи містяться в даному тексті пропозиції щодо передачі грошей через особу 1 особі 2? Якщо так, то вказати, яку саме грошову суму, яким чином і за що?

– чи містяться в даному тексті (мовленні) погрози вчинення певних дій насильницького характеру?

– чи містяться в даному тексті (мовлення) висловлювання певної особи, які спонукають іншу особу до вчинення певних дій?

– чи містяться у даному тексті (мовленні) заклики до агресивної війни, розв'язування воєнного конфлікту, зміни державних меж України, насильницької зміни чи повалення конституційної влади або до захоплення державної влади?

– чи містяться в даному тексті (мовленні) вислови, спрямовані на розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті, на приниження національної честі та гідності?

– чи можна, виходячи з мовних особливостей даного тексту (мовлення), що його автор повідомляє конкретну інформацію (фактичні дані) про ділові якості та професійний рівень певної категорії осіб?

– чи є висловлювання стосовно певної особи фактичним твердженням або оціночним судженням?

– чи містяться в тексті висловлювання образливого характеру стосовно певної особи?

– чи містяться в мовленні досліджуваної особи публічні заклики (висловлювання) до певних дій (вказати, яких саме)?

Вказане коло питань, що вирішується експертами-лінгвістами, не є вичерпним. Під час проведення семантико-текстуальної експертизи можуть вирішуватись і інші питання, що стосуються її предмета.

Таким чином, у межах спеціальності 1.2 Лінгвістичне дослідження писемного мовлення, по суті, проводяться два види лінгвістичних експертиз з різним предметом дослідження, з використанням різних наукових та методологічних засобів тощо.

Крім того, на цей час існує й інша, більш злободенна проблема, пов'язана з протиріччям між закріпленою в самій назві спеціальності писемною формою матеріалу, що досліджується, і тотальним збільшенням об'єктів дослідження в усній формі, які надходять до експертних установ для проведення семантико-текстуального аналізу.

Причиною виникнення проблеми є те, що в період становлення цього напрямку дослідження матеріал надходив переважно в писемній формі. Але з часом, з масовим розповсюдженням телебачення, Інтернету тощо, коли відеозвукозапис публічних виступів став повсякденним явищем, зросла громадська потреба в проведенні семантико-текстуального аналізу усного мовлення (висловлювань у формі усного мовлення).

У зв'язку з цим виникає питання: у межах якої з двох лінгвістичних спеціальностей, 7.3 чи 1.2 має проводитись семантико-текстуальний аналіз усного мовлення. За формою висловлювання виходить, що дослідження мають проводити експерти зі спеціальності 7.3 Лінгвістичне дослідження усного мовлення. Але в її межах питання, що стосуються змісту мовлення, ніколи не вирішувались.

У той же час, експерти зі спеціальності 1.2 Лінгвістичне дослідження писемного мовлення мають необхідні методики щодо проведення семантико-текстуального аналізу мовлення і, найголовніше, накопичений певний досвід дослідження усного мовленнєвого матеріалу.

На наш погляд, виділення семантико-текстуального аналізу писемного і усного мовлення в окрему, третю лінгвістичну спеціальність допоможе вирішити одразу дві назрілі важливі проблеми.

1. Буде проведено розподіл авторознавчої експертизи й семантико-текстуального аналізу за предметом дослідження. А.Р. Шляхов писав: «Судова експертиза взагалі і криміналістична експертиза зокрема можуть бути поділені на галузі знання по сукупності трьох її суттєвих ознак: предмета, об'єкта і методики експертного дослідження. Лише в сукупності вони утворюють окрему галузь спеціальних знань, самостійний вид експертизи» [1, 27–28]. Виходячи з того, що ці два напрямки мають усі три зазначені складові, можна стверджувати, що наразі створено умови для виділення нового виду/підвиду експертної діяльності із «материнського» і самостійне функціонування вже трьох лінгвістичних експертних спеціальностей. Логічно виникає питання про необхідність об'єднання трьох зазначених вище спеціальностей в новий вид експертизи – в лінгвістичну експертизу. Однак якщо відділення семантико-текстуального аналізу від «материнської», авторознавчої експертизи сприймається як природне, спеціальності 7.3 Лінгвістичне дослідження усного мовлення і 7.2 Дослідження диктора за фізичними параметрами усного мовлення, акустичних сигналів та середовищ в межах експертизи відеозвукозапису є більш взаємопов'язаними і нечітким окресленням певних процесуальних аспектів їх взаємодії. Предметом дослідження методами, що використовуються при застосуванні спеціальності 7.2, є голос мовця (диктора), який вивчається із застосуванням спеціальних програмних засобів, призначених для дослідження фізичних параметрів голосу. Таким чином, спеціальності 7.2 і 7.3 відрізняються один від одного предметом і методами дослідження.

Кожен із цих методів має свої переваги і вади, які враховуються під час аналізу мовленнєвого матеріалу різної тривалості і якості (розбірливості/якості запису). Наприклад, у відповідності до методичних вимог щодо визначення його придатності для проведення лінгвістичного дослідження, тривалість досліджуваного мовлення має складати щонайменше 1-2 хвилини, а зрзків усного мовлення особи, що перевіряється, щонайменше 3-5 хвилин, але звукозапис може бути і не дуже якісним з технічної точки зору; найголовніше, щоб вона була придатною для перцептивного сприйняття. У той же час, методичні вимоги щодо проведення дослідження диктора за фізичними параметрами голосу надають можливість роботи з мовленнєвим матеріалом меншої тривалості, але високої якості запису. Це означає, що мовленнєвий матеріал, придатний для проведення лінгвістичного аналізу не завжди придатний для проведення дослідження з застосуванням фізичних методів і навпаки. Слід відмітити, що в нормативних актах, зокрема в Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки

та призначення судових експертиз та експертних досліджень (Наказ від 08.10.1998 № 53/5) не визначено окремі особливості використання цих двох методів під час ототожнення особи за голосом та мовленням, а саме:

– чи обов'язково проводити аналіз голосу та мовлення обома методами, – чи можна проводити дослідження тільки одним з двох методів? якщо обов'язково необхідно проводити дослідження з використанням обох методів, як поступати, якщо в спеціалізованій установі є експерт тільки з однієї з двох спеціальностей?

– чи в такому разі можна вважати експертні висновки половинчастими/повноцінними?

– яким чином оцінювати висновки експертів із двох спеціальностей, якщо вони відрізняються; наприклад, один з них надав категоричний висновок, а інший – ймовірний? Чий висновок є пріоритетним у таких випадках?

На нашу думку, у таких ситуаціях слід вважати пріоритетним критерієм те, що ефективність використання того чи іншого методу має визначатись за отриманим кінцевим результатом: якщо один з методів надає можливість отримання більш чіткої і повної відповіді на питання, поставлене перед експертом, це означає, що висновок, набутий з використанням цього методу є пріоритетним. Відсутність можливості отримання результату з використанням певного методу дослідження не означає, що результати, набуті в результаті використання іншого методу, мають викликати сумніви.

Виходячи з цього, можна стверджувати, що необов'язково проводити ототожнення особи з використанням обох методів. Якщо мовленнєвий матеріал придатний для дослідження, його можна провентити тільки одним з них. Яким саме, можна визначити, виходячи з навантаження й досвіду експертів, складності завдання тощо. Зазвичай експерти тісно співпрацюють у ситуаціях, коли виникає необхідність проведення дослідження обома методами, або виникає необхідність вирішення поставленого ініціатором завдання іншим методом.

Зазначені особливості використання спеціальностей 7.2 і 7.3 в межах експертизи відео- та звукозапису звичайно вирішуються за «виробничою необхідністю». Але в разі переведення спеціальності 7.3 (умовно) в підвид лінгвістичної експертизи обов'язково виникнуть проблеми процесуального характеру, пов'язані, зокрема, з визначенням виду експертизи в постанові про її призначення. Наразі в зазначеному процесуальному документі ініціатор призначення експертизи визначає її як «експертизу відеозвукозапису». Якщо спеціальність 7.3 в подальшому буде ідентифікуватись як підвид лінгвістичної експертизи, то ініціатор має винести постанову про призначення лінгвістичної експертизи, або, якщо він призначить

експертизу за спеціальністю 7.2, – то постанову про призначення експертизи відеозвукозапису. Як ініціатору самостійно визначитись з видом експертизи? Як поступити експертам, коли мовленнєвий матеріал непридатний для проведення дослідження з застосуванням, наприклад, лінгвістичних методів і виникає необхідність застосування фізичних методів дослідження голосу? Яким чином повинна здійснюватись передача матеріалів на дослідження з застосуванням методів з експертизи відеозвукозапису, якщо ініціатором призначено лінгвістичну експертизу?

Об'єднання трьох лінгвістичних підвидів в один вид експертизи обумовлює необхідність впорядкування їх назв у відповідності до нових реалій. Так, хоча назва «Авторознавча експертиза» не охоплює всі аспекти дослідження писемного мовлення, які проводяться в межах цього підвиду (за виключенням семантико-текстуального аналізу мовлення), вона, в цілому, визначає традиційний обсяг питань, що вирішуються під час її проведення. Тому припустимо назвати спеціальність 1.2 саме «Авторознавчою експертизою».

Назва «Семантико-текстуальний аналіз мовлення» відповідає своєму предмету дослідження.

Певні сумніви викликає назва спеціальності 7.3 Лінгвістичне дослідження усного мовлення, що обумовлено двома причинами:

1. Якщо три лінгвістичні підвиди об'єднуються в межах одного виду експертизи – лінгвістичної, виникає розуміння логічної системності їх назв. В авторознавчій експертизі предметом дослідження є автор тексту, авторські особливості його складання і не вказується писемна форма висловлювання.

2. Збереження назви «Лінгвістичне дослідження усного мовлення» автоматично викликає питання про те, чому в такому разі в межах цієї спеціальності не проводиться семантико-текстуальний аналіз усного мовлення. Тобто в назві має бути чітко окреслено предмет дослідження. На наш погляд, предмет дослідження з найбільшою точністю відображають два варіанти назви спеціальності:

- лінгвістичне дослідження мовленнєвої індивідуальності особи;
- дослідження особи за лінгвістичними ознаками мовлення.

Ще одним аспектом проблематики, що пов'язана з розвитком лінгвістичних підвидів експертиз, є налагодження співпраці з колегами з інших експертних установ Міністерства юстиції України, інших відомчих експертних установ України, а також інститутом мовознавства АН України та відповідними кафедрами університетів України.

Робота експерта ґрунтується на наукових знаннях, а наука рухається вперед. Для експерта нові знання це нові можливості вдосконалення науково-методичних підходів у вирішенні поставлених перед ним питань, накопичення нових знань, що підвищують рівень



об'єктивності експертних висновків, допомагають вирішувати питання, які до того вважались невіршальними.

У той же час, слід відмітити, що необхідність вирішення певної лінгвістичної проблеми, пов'язаної з мовленням досліджуваної особи саме зараз, а не коли з'являться нові наукові знання, необхідні для цього, інколи штовхають експерта на проведення самостійних наукових досліджень, які могли б стати корисними і для академічної науки. На наш погляд, існує необхідність сумісної розробки окремих складних проблем мовознавства в галузі просторіччя, зокрема, так званого суржику, міжмовної інтерференції, лінгвокультурології тощо.

Україні необхідно налагодити співпрацю з кафедрами прикладної лінгвістики університетів, оскільки це надає можливість яким чином на базі цих кафедр можна організувати підготовку молодих експертів з можливістю проведення експертних досліджень голосу мовця за його фізичними параметрами. Крім того, це надасть можливість проведення сумісних досліджень з метою розробки математичних методів аналізу та оцінки результатів досліджень експерта-лінгвіста. У свою чергу, студенти отримують перспективу працевлаштування в галузі судової експертизи.

Існує велика необхідність у розробці вузькоспеціальних термінологічних словників: пояснювальних, російсько-українських, українсько-російських, українсько-англійських, англо-українських за участю спеціалістів академічних установ. Це стосується не тільки понять і термінології, що має відношення до лінгвістичної експертизи. Обов'язково за участю експертів-лінгвістів необхідно розробити такі словники і з інших експертних спеціальностей. Також слід відмітити, що характерною вадю спеціальних підручників та словників, що підготовлені без участі експертів-практиків, є їх поверховість, неточність, неповнота, що пов'язано з нерозумінням специфіки роботи експертів.

Ще складніша ситуація з підготовки молодих експертів. Йдеться про те, що в жодному вузі немає програми підготовки експертів-лінгвістів (так само, як і експертів з інших спеціальностей) у відповідності до вимог певної спеціальності. Спецкурси, що організуються викладачами, які не знайомі зі специфікою експертної роботи, не надають навіть приблизного розуміння суті та специфіки роботи експерта. Особливо це стосується спеціальностей 7.3 і 1.2.

Тому, на наш погляд, робота в напрямку налагодження співпраці з академічними та освітніми установами знаходиться та початковому етапі.

Більш менш налагоджено співпрацю між представниками однієї спеціальності, що функціонують в системі Мініюсту, та з колегами с інших відомчих експертних установ. Але й тут накопичено багато

проблем, пов'язаних з необхідністю уніфікації існуючих методик, термінології, підходів до вирішення питань експертами різних експертних установ. Це обумовлено необхідністю уникнення проблем, що виникають на етапі, зокрема, судочинства, коли в різних експертних установах аналогічні питання вирішуються по-різному, застосовуються різні терміни для позначення того ж самого поняття тощо. Це викликає сумніви об'єктивності висновків експертів, надає можливість їх оспорювання.

На наш погляд, ефективним способом вирішення цих питань могло б стати створення міжвідомчих робочих груп на постійній основі, на засіданнях яких можна було б обговорювати актуальні проблеми, шукати й знаходити шляхи їх вирішення, проводити сумісні науково-методичні розробки тощо.

Ще одним актуальним напрямком співпраці, стало налагодження відносин з експертними установами Європи. Завдяки тому, що Київський НДІ судових експертиз став першою експертною установою в Міністерстві юстиції України, яка стала членом Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI), виникла реальна можливість ознайомлення з формами судової експертної діяльності, що склалися в різних країнах Європи, провести аналіз функціональної структури та ролі лінгвістичних видів судової експертної діяльності в спеціалізованих установах цих країн. Це обумовлено необхідністю вивчення досвіду колег з інших країн, у тому числі, з метою знайти вирішення проблемних питань, наведених вище, проаналізувати, що ми можемо їм пропонувати, а що маємо використати в своїй системі.

На наш погляд, з нашого боку, програма співпраці в цьому напрямку включає:

- переклад основних нормативних документів, що регулюють судову експертну діяльність лінгвістів в різних країнах Європи, оскільки не існує єдності в розумінні меж компетенції, обсягу завдань, що вирішуються, правових функцій лінгвістичної експертизи в різних країнах;

- вивчення цих документів з метою визначення точок збігу та розбіжностей в системах функціонування лінгвістичної експертизи в європейських країнах і в Україні;

- вивчення можливостей наведення української теорії й практики в цій галузі у відповідність до європейських стандартів;

- вивчення можливостей пропозиції досягнень українських експертів;

- пошук можливостей участі українських експертів в певних напрямках їх експертної і методологічної діяльності,

а також створити умови для оволодіння експертами іноземних мов, що б суттєво полегшило можливість контактування, а в цілому, підвищило б ефективність міжнародної співпраці.

## **ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ ПОДВИДОВ СУДЕБНОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ**

**А. Л. Ованнисян**

В статье рассматривается комплекс проблем, связанных с перспективами развития лингвистических подвидов судебной экспертизы.

1. Создание третьего подвида – семантико-текстуального анализа устной и письменной речи, обусловлена спецификой его предмета, объекта, методики исследования, проблемами, которые возникают при его проведении в рамках специальностей «Лингвистическое исследование письменной речи» и «Лингвистическое исследование устной речи».

2. Объединение лингвистических подвидов экспертизы в единый вид экспертизы – лингвистический.

3. Разработка критериев оценки результатов исследования голоса и устной речи физическими и лингвистическими методами обусловлена отсутствием четких процессуальных требований относительно обязательности проведения исследования видео- звукозаписи речи и физическими и лингвистическими методами, критериев выбора метода исследования и, соответственно, назначения экспертизы, оценки значимости полностью/частично не совпадающих результатов при проведении исследования обеими методами.

3. Сотрудничество с академическими и образовательными учреждениями с целью обмена научной информацией.

4. Конструктивное сотрудничество с коллегами из других ведомственных учреждений с целью обмена опытом, унификации методов проведения исследования, терминологии и т.д.

5. Создание узкоспециальных терминологических словарей разного профиля.

6. Подготовка новых специалистов.

7. Сотрудничество с соответствующим подразделением ENFSI.

## **THE PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF LINGUISTIC SUB-TYPES OF FORENSIC EXPERTISE**

**A. Ovannisian**

The article deals with a set of problems related to the prospects for the development of linguistic sub-types of forensic expertise.

1. The creation of the third sub-types, the semantic-textual analysis of oral and written speech, is conditioned by the specificity of its subject, object, research methodology, problems that arise during its conduct in the specialties “Linguistic study of written speech” and “Linguistic study of oral speech”.

2. The combination of linguistic sub-types of expertise into a single type of examination – linguistic.

3. The development of criteria for assessing the results of the study of voice and speech by physical and linguistic methods is due to the lack of clear procedural requirements regarding the compulsion to conduct a study of video recording of speech and physical and linguistic methods, criteria for choosing the

method of research and, accordingly, non-coincident results in conducting the study by both methods.

3. Cooperation with academic and educational institutions for the purpose of exchanging scientific information.

4. Constructive cooperation with colleagues from other departmental institutions in order to exchange experience, unify research methods, terminology, etc.

5. Creation of highly specialized terminological dictionaries of different profiles.

6. Training of new specialists.

7. Cooperation with the relevant ENFSI unit.

УДК 347.948

**М. О. Богославська**  
**кандидат юридичних наук,**  
**головний спеціаліст**

*Генеральна прокуратура України*

### **АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ СУДОВИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ**

*У статті проведено аналіз затребуваності судових лінгвістичних досліджень, нових видів експертиз; досліджуються проблемні питання та особливості розвитку теорії судових лінгвістичних експертиз, методики лінгвістичного моніторингу.*

**Ключові слова:** *судова лінгвістика, судова лінгвістична експертиза, види експертиз, теорія судових лінгвістичних експертиз, методика лінгвістичного моніторингу.*

Демократизація українського суспільства та виникнення сфери публічної політики в 90-х рр. ХХ ст. призвели до появи нових дисциплін прикладної лінгвістики. А саме, виникнення на вітчизняному ґрунті юридичної лінгвістики, політичної лінгвістики, формування напрямку вивчення мови реклами, розвиток прикладних методик лінгвістичного моніторингу мови засобів масової інформації. Метою яких є розвиток лінгвістичної теорії і культури мовлення, а також виявлення змін в структурі суспільної свідомості за даними мови і т.п. До напрямків мовознавства, які успішно розвиваються, відноситься і лінгвістичне консультування – використання знань про структуру і функціонування мови для оптимізації використання мови в ЗМІ, публічній політиці, в викладанні, в законодавчій діяльності, в юридичній сфері, в забезпеченні ефективного документообігу і т.п.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що в лінгвістичній площині теорія лінгвістичних експертиз розглядається як напрям